

EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 31. 3. 2016
COM(2016) 169 final

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

o nápojoch na výživu malých detí

{SWD(2016) 99 final}

OBSAH

1.	ÚVOD	3
2.	TRH S NÁPOJMI NA VÝŽIVU MALÝCH DETÍ V EÚ.....	3
2.1	Existencia a zloženie výrobkov	3
2.2	Veľkosť trhu a jeho hodnota, ceny a štruktúra.....	4
2.3	Trh s nápojmi na výživu malých detí v EÚ.....	5
3.	VNÍMANIE A SPRÁVANIE SPOTREBITEĽOV	5
4.	PRÁVNÝ RÁMEC UPLATNITEĽNÝ NA NÁPOJE NA VÝŽIVU MALÝCH DETÍ	6
5.	VEDECKÉ PORADENSTVO EFSA V OBLASTI NÁPOJOV NA VÝŽIVU MALÝCH DETÍ	8
6.	ZHRNUTIE OTÁZOK TÝKAJÚCICH SA NÁPOJOV NA VÝŽIVU MALÝCH DETÍ	8
7.	SÚHRN POZÍCIÍ ČLENSKÝCH ŠTÁTOV A ZAJAINTERESOVANÝCH STRÁN	10
8.	ZÁVER.....	10

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

o nápojoch na výživu malých detí

1. ÚVOD

Touto správou sa splňa povinnosť Komisie podľa článku 12 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 609/2013 o potravinách určených pre dojčatá a malé deti, potravinách na osobitné lekárske účely a o celkovej náhrade stravy na účely regulácie hmotnosti (ďalej len „nariadenie o potravinách pre osobitné skupiny“ alebo „nariadenie o POS“)¹.

Článok 12 ukladá Komisii povinnosť predkladať po konzultácii s Európskym úradom pre bezpečnosť potravín (ďalej len „EFSA“) Európskemu parlamentu a Rade správu o tom, či sú potrebné osobitné ustanovenia o mliečnych nápojoch a podobných výrobkoch určených pre malé deti.

Táto správa vychádza z dvoch vedeckých stanovísk EFSA², zo štúdie trhu uskutočnenej pre EFSA³ a z rozsiahlych konzultácií s príslušnými vnútroštátnymi orgánmi a so zainteresovanými stranami. Je k nej priložený pracovný dokument útvarov Komisie s podrobnejšími informáciami o jej zisteniach.

2. TRH S NÁPOJMI NA VÝŽIVU MALÝCH DETÍ⁴ V EÚ

2.1 Existencia a zloženie výrobkov

Nápoje na výživu malých detí nie sú v právnych predpisoch EÚ vymedzené. Môžu byť opísané ako osobitne spracované/vytvorené nápoje na báze bielkovín určené na uspokojenie výživových potrieb malých detí vo veku 1 – 3 rokov⁵. Hoci je počet výrobcov malý, na trhu EÚ existujú stovky nápojov na výživu malých detí. Počet výrobkov v jednotlivých členských štátoch sa môže značne líšiť.

¹ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 609/2013 z 12. júna 2013 o potravinách určených pre dojčatá a malé deti, potravinách na osobitné lekárske účely a o celkovej náhrade stravy na účely regulácie hmotnosti a ktorým sa zrušuje smernica Rady 92/52/EHS, smernica Komisie 96/8/ES, 1999/21/ES, 2006/125/ES a 2006/141/ES, smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/39/ES a nariadenie Komisie (ES) č. 41/2009 a (ES) č. 953/2009 (Ú. v. EÚ L 181, 29.6.2013, s. 35).

² Pracovná skupina EFSA pre dietetické výrobky, výživu a alergie, 2013, *Vedecké stanovisko k výživovým potrebám a dietetickému príjmu dojčiat a malých detí v Európskej únii*, Vestník EFSA (EFSA Journal) (2013); 11(10): 3408. Pracovná skupina EFSA pre dietetické výrobky, výživu a alergie, 2014: *Vedecké stanovisko k základnému zloženiu počiatočnej dojčenskej výživy a následnej dojčenskej výživy*. Vestník EFSA (EFSA Journal) (2014) 12(7):3760.

³ AINIA, Centro Tecnológico, 2013, správa o „zbere údajov týkajúcich sa dostupnosti a nutričného zloženia rôznych druhov mliečnych nápojov a podobných výrobkov určených pre malé deti s označením „mlieko na podporu rastu“ alebo „mlieko pre batolátá“ alebo s podobným označením v súčasnosti na trhu v členských štátoch EÚ“, podporná publikácia EFSA 2013: EN-505.

⁴ Pri odkaze na výrobky, ktoré boli predmetom uvedenej správy, sa bude odteraz používať označenie „nápoje na výživu malých detí“ (v súlade so spôsobom, akým tieto výrobky vo vedeckých stanoviskách na túto tému označuje EFSA).

⁵ Na účely tejto správy pojem „nápoje na výživu malých detí“ nezahŕňa „obohatené mlieka“, t. j. mlieka obohatené o rozličné živiny (napr. vitamíny alebo minerálne látky) a predávané širokej verejnosti alebo jej podskupinám (napr. deťom vo všeobecnosti), ale nie výlučne určené pre deti vo veku od 1 do 3 rokov.

Energetický obsah a zloženie nápojov na výživu malých detí je rôzne⁶. Vo väčšine prípadov je ako zdroj bielkovín⁷ použité kravské mlieko, ale obsah bielkovín vo výrobku je obvykle nižší ako obsah bielkovín v kravskom mlieku a vo väčšine prípadov v rozsahu povolenom právnymi predpismi pre počiatočnú dojčenskú výživu a následnú dojčenskú výživu⁸. Nápoje na výživu malých detí sú obohatené o viaceré mikroživiny (napr. železo, vitamín D), polynenasýtené mastné kyseliny [napr. kyselina α -linolénová (ALA)] a iné látky (napr. taurín), ktoré sa bežne nachádzajú v počiatočnej dojčenskej výžive a následnej dojčenskej výžive a zvyčajne sa nevyskytujú (alebo len v menších množstvách) v kravskom mlieku. Nápoj na výživu malých detí môže obsahovať rôzne cukry (napr. laktózu, sacharózu, glukózu, maltózu), niekedy med a v niektorých prípadoch arómy (napr. vanilkovú).

2.2 Veľkosť trhu a jeho hodnota, ceny a štruktúra

Trh s nápojmi na výživu malých detí zaznamenal v období rokov 2008 – 2012 nárast takmer vo všetkých kontrolovaných krajinách. Za rok 2012 možno objem maloobchodného trhu odhadnúť na viac ako 42 000 ton a jeho hodnotu na viac ako 500 miliónov EUR⁹.

Cena nápojov na výživu malých detí sa v jednotlivých členských štátoch líši v závislosti od viacerých parametrov, ako je napríklad úloha distribútorov a dane. Ich cena je podobná (alebo mierne nižšia) ako cena počiatočnej dojčenskej výživy alebo následnej dojčenskej výživy a vyššia ako cena kravského mlieka alebo obohateného mlieka¹⁰. Nápoje na výživu malých detí sa distribuujú cez rôzne kanály (maloobchodníci, špecializované predajne, webové stránky a lekárne) a ceny v lekárňach sú zvyčajne o niečo vyššie než v supermarketoch.

Na trhu s nápojmi na výživu malých detí je malý počet výrobcov. Výrobky sa vyrábajú v niekoľkých členských štátoch a vo Švajčiarsku a obchoduje sa s nimi

⁶ AINIA (2013); EFSA (2013).

⁷ Bielkoviny z kozieho mlieka a sóje sa používajú v obmedzenom počte výrobkov na trhu.

⁸ „Počiatočná dojčenská výživa“ sú potraviny, ktoré sú „určené na prijímanie dojčatami [t. j. deťmi vo veku menej ako 12 mesiacov] počas prvých mesiacov života a ktoré spĺňajú výživové potreby takýchto dojčiat až do zavedenia vhodnej doplnkovej výživy“, a to samy o sebe [článok 2 ods. 2 písm. c) nariadenia o POS]. „Následná dojčenská výživa“ sú potraviny, ktoré sú „určené na prijímanie dojčatami [t. j. deťmi vo veku menej ako 12 mesiacov] po zavedení vhodnej doplnkovej výživy a ktoré predstavujú základný tekutý prvok v čoraz rôznorodejšej strave takýchto dojčiat“ [článok 2 ods. 2 písm. d) nariadenia o POS]. Počiatočnú dojčenskú výživu a následnú dojčenskú výživu v súčasnosti upravuje smernica Komisie 2006/141/ES z 22. decembra 2006 o počiatočnej dojčenskej výžive a následnej dojčenskej výžive a o zmene a doplnení smernice 1999/21/ES (Ú. v. EÚ L 401, 30.12.2006, s. 1), v ktorej sa takisto stanovujú veľmi podobné vymedzenia týchto výrobkov. V nariadení o POS sa od Komisie vyžaduje, aby prostredníctvom delegovaných aktov prijala pravidlá týkajúce sa počiatočnej dojčenskej výživy a následnej dojčenskej výživy a aby pri tom zohľadnila existujúce požiadavky podľa smernice 2006/141/ES (článok 11 ods. 1 a odôvodnenie 27 nariadenia o POS). Novým delegovaným nariadením Komisie (EÚ) 2016/127 z 25. septembra 2015, ktorým sa dopĺňa nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 609/2013, pokiaľ ide o osobitné požiadavky na zloženie a informácie platné pre počiatočnú dojčenskú výživu a následnú dojčenskú výživu a pokiaľ ide o požiadavky na informácie týkajúce sa výživy dojčiat a malých detí (Ú. v. EÚ L 25, 2.2.2016, s. 1), sa od 22. februára 2020 zruší a nahradí smernica 2006/141/ES.

⁹ AINIA (2013), s. 12 – 34. Údaje z 11 členských štátov EÚ, ktoré predstavujú približne 74 % celkového počtu obyvateľov krajín EÚ-28 a Švajčiarska.

¹⁰ Údaje, ktoré poskytli členské štáty a zainteresované strany počas konzultácie (2014).

so zvyškom EÚ a s tretími krajinami. Európski výrobcovia majú z globálneho hľadiska vedúce postavenie¹¹.

2.3 Trh s nápojmi na výživu malých detí v EÚ¹²

Označenie, ktoré sa najbežnejšie používa na trhu s nápojmi na výživu malých detí v EÚ je „*mlieko na podporu rastu*“. Iné používané označenia sú napríklad „*mlieko pre batolátá*“ alebo „*mliečne nápoje pre malé deti*“¹³.

Nápoje na výživu malých detí sa predávajú ako výrobky špeciálne vytvorené na naplnenie výživových potrieb malých detí. Používajú sa všeobecné vyhlásenia o úlohe/vhodnosti výrobkov z hľadiska ich príspevku k zdravému rastu malých detí a často sú tieto výrobky prezentované tak, že zohrávajú rozhodujúcu úlohu v napĺňaní výživových potrieb malých detí, a že inak je ťažké naplniť tieto potreby prostredníctvom bežnej stravy. Nadradenosť z hľadiska výživy v porovnaní s kravským mliekom sa často zneužíva ako marketingový argument (napr. „*obsahuje 40-krát viac železa než kravské mlieko*“).

V tejto súvislosti sa používajú rozličné výživové tvrdenia na opísanie zložiek, ktoré sa pridávajú do výrobku a ktoré sa považujú za prospešné pre malé deti (napr. „*obsahuje vitamín D*“ alebo „*s prídavkom omega-3*“), alebo živín, ktoré výrobok obsahuje v nižšom množstve, aby bol vhodnejší pre malé deti (napr. „*so zníženým obsahom bielkovín*“). Používajú sa aj povolené zdravotné tvrdenia o špecifických zložkách, ktoré odkazujú na vývoj a zdravie detí, a dôraz sa kladie na tie živiny, ktoré sa považujú za rozhodujúce pre malé deti (napr. „*železo prispieva k normálnemu kognitívnemu vývinu detí*“).

Predaj nápojov na výživu malých detí je zameraný na malé deti vo veku od 1 do 3 rokov alebo v určitých prípadoch na menšie podskupiny (od 1 do 2 a od 2 do 3 rokov). Rozoznateľnosť týchto nápojov od počiatočnej dojčenskej výživy alebo následnej dojčenskej výživy sa zabezpečuje prostredníctvom názvu výrobku (napr. „*mlieko pre batolátá*“), uvedenia vekového rozpätia na etikete (napr. „+1“) alebo príslušného číselného označenia (1 pre počiatočnú dojčenskú výživu, 2 pre následnú dojčenskú výživu a 3 a 4 pre nápoje na výživu malých detí) a/alebo použitia rôznych farieb/obrázkov na etikete.

3. VNÍMANIE A SPRÁVANIE SPOTREBITEĽOV

Prax v oblasti výživy malých detí je v jednotlivých krajinách EÚ výrazne odlišná, ak sa zohľadnia sociálno-ekonomické a kultúrne rozdiely, rozdiely v odporúčaníach zdravotníckych pracovníkov a vnútroštátnych orgánov a dostupnosť výrobkov.

Vo všeobecnosti možno uviesť¹⁴, že po dosiahnutí veku jedného roka sa v členských štátoch výrazne znižuje miera dojčenia, ako aj množstvo skonzumovaného materského mlieka. Nápoje na výživu malých detí konkurujú v strave malých detí

¹¹ Približne dve tretiny objemu nápojov na výživu malých detí vyrobených vo Francúzsku sa vyrábajú na vývoz (z toho jedna tretina sa vyváža do iných členských štátov EÚ a dve tretiny do tretích krajín) a objem vývozu Francúzska je trikrát vyšší než objem jeho dovozu, Secteur Français des Aliments de l'Enfance (SFAE), 2014, *odpoveď na dotazník o nápojoch na výživu malých detí*.

¹² Údaje, ktoré poskytli členské štáty a zainteresované strany počas konzultácie (2014).

¹³ V prípade výrobkov na báze sóje sa bežne používa označenie „*nápoj na podporu rastu*“.

¹⁴ Údaje, ktoré poskytli členské štáty a zainteresované strany počas konzultácie (2014). V pracovnom dokumente útvarov Komisie sa podrobne analyzuje prax v Spojenom kráľovstve, Nemecku a Francúzsku.

kravskému mlieku a v jednotlivých členských štátoch existujú rozdielne preferencie. Spotreba nápojov na výživu malých detí je vo všeobecnosti najvyššia vo vekovom rozpätí 12 – 18 mesiacov a následne sa znižuje. Súčasne možno pozorovať aj zodpovedajúce zvyšovanie spotreby kravského mlieka.

Pokiaľ ide o rozhodnutia rodičov a opatrovateľov súvisiace s nápojmi na výživu malých detí, ovplyvňujú ich rôzne zdroje informácií, a to nielen etiketa na výrobku a reklama, ale aj poradenstvo poskytované zdravotníkmi pracovníkmi a konzultácie s rodinou a priateľmi, ktorí majú predchádzajúce skúsenosti s deťmi. Najbežnejšie argumenty rodičov a opatrovateľov na podporu používania nápojov na výživu malých detí sú tvrdenia, že splňajú výživové potreby malých detí a sú lepšie ako kravské mlieko.

V niektorých členských štátoch odporúčajú konzumáciu nápojov na výživu malých detí vnútroštátne orgány alebo zdravotnícki pracovníci z praktických dôvodov (t. j. ťažkosti s dosahovaním primeraného príjmu všetkých živín prostredníctvom pestrej stravy). V iných členských štátoch zdravotnícki pracovníci a vnútroštátne orgány radšej odporúčajú konzumáciu kravského mlieka v rámci vyváženej stravy (niekedy spolu s doplnkami).

4. PRÁVNÝ RÁMEC UPLATNITEĽNÝ NA NÁPOJE NA VÝŽIVU MALÝCH DETÍ

Do 19. júla 2016 sa smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2009/39/ES¹⁵ (ktorá vo veľkej miere preberá právne predpisy prijaté v roku 1989) stanovujú pravidlá o potravinách na osobitné výživové účely (tzv. „dietetické potraviny“). Táto smernica vymedzuje dietetické potraviny ako „*potraviny, ktoré sú pre svoje špeciálne zloženie alebo výrobný proces jednoznačne rozoznateľné od potravín na bežnú spotrebu, ktoré sú vhodné na uvádzané výživové účely a ktoré sa umiestňujú na trh takým spôsobom, ktorý túto vhodnosť naznačuje*“ (článok 1 ods. 2 uvedenej smernice). Smernica neobsahuje vyčerpávajúci zoznam kategórií výrobkov, ktoré sa majú pokladať za dietetické potraviny, pričom na základe uvedeného vymedzenia 17 členských štátov a Nórsko v súčasnosti klasifikujú nápoje na výživu malých detí ako dietetické potraviny¹⁶. V dôsledku toho musia tieto výrobky dodržiavať pravidlá stanovené v smernici 2009/39/ES, najmä všeobecné pravidlo, podľa ktorého podstata alebo zloženie týchto výrobkov „*musia byť také, aby výrobky boli vhodné na osobitný výživový účel*“ (článok 3 ods. 1 smernice). Musia tiež dodržiavať požiadavky na povinné označovanie, napríklad uvádzať ich vhodnosť na zamýšľaný účel (článok 9 smernice) a musia sa oznámiť príslušným orgánom členských štátov, v ktorých sú umiestnené na trh (článok 11 smernice). 10 členských štátov neklasifikuje nápoje na výživu malých detí ako dietetické potraviny¹⁷.

V roku 2011 Komisia prijala legislatívny návrh na zjednodušenie právneho rámca uplatniteľného na dietetické potraviny¹⁸. Cieľom návrhu je zrušiť zastaraný pojem „dietetické potraviny“, zrušiť smernicu 2009/39/ES a nahradiť ju novým rámcom vzťahujúcim sa na potraviny pre určité zraniteľné skupiny obyvateľstva, pre ktoré sú potrebné osobitné pravidlá.

¹⁵ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/39/ES zo 6. mája 2009 o potravinách na osobitné výživové účely (Ú. v. EÚ L 124, 20.5.2009, s. 21).

¹⁶ Údaje poskytnuté členskými štátmi (2014).

¹⁷ Údaje poskytnuté členskými štátmi (2014). Nápoje na výživu malých detí nie sú na trhu v Dánsku.

¹⁸ Európska komisia, 2011, *Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o potravinách určených pre dojčatá a malé deti a o potravinách na osobitné lekárske účely*, KOM(2011) 353.

Európsky parlament a Rada prijali návrh v pozmenenej forme (nariadenie o POS), pričom nápoje na výživu malých detí ponechali mimo rozsahu pôsobnosti nariadenia, ale rozhodli sa požiadať Komisiu, aby poskytla správu s podrobnejšou analýzou toho, či sú pre tieto výrobky potrebné osobitné ustanovenia.

Nariadenie o POS nadobudne účinnosť 20. júla 2016. K tomuto dátumu bude smernica 2009/39/ES zrušená a nápoje na výživu malých detí umiestňované na trh ako „dietetické potraviny“ budú klasifikované ako bežné potraviny, obohatené o určité živiny a zamerané na určitú podskupinu obyvateľov (t. j. malé deti), ako sa to už robí v 10 členských štátoch, ktoré neklasifikujú nápoje na výživu malých detí ako dietetické potraviny.

Podľa nového právneho rámca nápoje na výživu malých detí patria do rozsahu pôsobnosti nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1925/2006¹⁹ a musia dodržiavať pravidlá tohto nariadenia (napr. o pridávaní vitamínov a minerálnych látok a o označovaní, prezentácii a reklame). Článok 15 uvedeného nariadenia umožňuje členským štátom, aby na účely monitorovania trhu stanovili pre výrobcov oznamovacie povinnosti.

Nápoje na výživu malých detí musia spĺňať aj iné relevantné ustanovenia práva EÚ, ktoré sa vzťahujú na všetky potraviny. Napríklad nápoje na výživu malých detí musia byť jednoznačne v súlade s pravidlami nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002²⁰. Prídavné látky v potravinách, rezíduá pesticídov a nové látky v nápojoch na výživu malých detí musia byť v súlade s pravidlami nariadení Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1333/2008²¹, (ES) č. 396/2005²² a (ES) č. 258/97²³. Na nápojoch na výživu malých detí musia byť uvedené informácie o potravinách vrátane výživových údajov v súlade s ustanoveniami nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1169/2011²⁴ a môžu byť na nich uvedené iba osobitné výživové a zdravotné tvrdenia povolené na úrovni EÚ v súlade s nariadením

¹⁹ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1925/2006 z 20. decembra 2006 o pridávaní vitamínov a minerálnych látok a niektorých ďalších látok do potravín (Ú. v. EÚ L 404, 30.12.2006, s. 26).

²⁰ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002 z 28. januára 2002, ktorým sa ustanovujú všeobecné zásady a požiadavky potravinového práva, zriaďuje Európsky úrad pre bezpečnosť potravín a stanovujú postupy v záležitostiach bezpečnosti potravín (Ú. v. ES L 31, 1.2.2002, s. 1).

²¹ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1333/2008 zo 16. decembra 2008 o prídavných látkach v potravinách (Ú. v. EÚ L 354, 31.12.2008, s. 16).

²² Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 396/2005 z 23. februára 2005 o maximálnych hladinách rezíduí pesticídov v alebo na potravinách a krmivách rastlinného a živočíšneho pôvodu a o zmene a doplnení smernice Rady 91/414/EHS (Ú. v. EÚ L 70, 16.3.2005, s. 1).

²³ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 258/97 z 27. januára 1997 o nových potravinách a nových prídavných látkach (Ú. v. ES L 43, 14.2.1997, s. 1). Nariadenie (ES) č. 258/97 sa zruší 1. januára 2018 nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2015/2283 z 25. novembra 2015 o nových potravinách, ktorým sa mení nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1169/2011, ktorým sa zrušuje nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 258/97 a nariadenie Komisie (ES) č. 1852/2001 (Ú. v. EÚ L 327, 11.12.2015, s. 1).

²⁴ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1169/2011 z 25. októbra 2011 o poskytovaní informácií o potravinách spotrebiteľom, ktorým sa menia a dopĺňajú nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1924/2006 a (ES) č. 1925/2006 a ktorým sa zrušuje smernica Komisie 87/250/EHS, smernica Rady 90/496/EHS, smernica Komisie 1999/10/ES, smernica Európskeho parlamentu a Rady 2000/13/ES, smernice Komisie 2002/67/ES a 2008/5/ES a nariadenie Komisie (ES) č. 608/2004 (Ú. v. EÚ L 304, 22.11.2011, s. 18.). Pravidlá týkajúce sa výživových údajov uvedené v nariadení (EÚ) č. 1169/2011 sa plne uplatňujú od 13. decembra 2016.

Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1924/2006²⁵. Použitie takýchto tvrdení musí byť v súlade s osobitnými podmienkami používania, ako aj so všeobecnými zásadami a požiadavkami nariadenia (ES) č. 1924/2006. Osobitne článok 3 uvedeného nariadenia zakazuje používanie klamlivých tvrdení, ako aj tvrdení, ktoré by viedli k pochybnostiam o bezpečnosti a/alebo výživovej primeranosti iných potravín. V článku 4 ods. 1 sa stanovuje: „*osobitné nutričné profily (...), ktorým musia zodpovedať potraviny alebo určité kategórie potravín, aby na nich mohli byť uvedené výživové alebo zdravotné tvrdenia (...)*“²⁶. V článku 10 ods. 3 sa stanovuje, že odkazy na všeobecný prínos potravín pre celkové zdravie je možné uviesť, len ak sa spolu s nimi uvedú aj osobitné zdravotné tvrdenia.

Národné pravidlá týkajúce sa nápojov na výživu malých detí existujú len vo Francúzsku a boli prijaté v rámci právnych predpisov o dietetických potravinách²⁷.

5. VEDECKÉ PORADENSTVO EFSA V OBLASTI NÁPOJOV NA VÝŽIVU MALÝCH DETÍ

Na účely prípravy tejto správy Európska komisia požiadala o vedecké poradenstvo EFSA. Vo svojom stanovisku z 9. októbra 2013²⁸ EFSA skonštatoval, že nápoje na výživu malých detí sú jedným z prostriedkov na zvýšenie n-3 polynenasýtených mastných kyselín a príjmu vitamínu D (ktoré EFSA označil ako živiny, pri ktorých spolu s jódom hrozí u niektorých dojčiat a malých detí v EÚ nedostatok) pre dojčatá a malé deti.

Podľa EFSA však existujú aj iné účinné alternatívne prostriedky na zvýšenie príjmu týchto živín, napríklad obohatené kravské mlieko, obohatené obilniny a potraviny na báze obilnín, doplnky alebo skoré zavedenie mäsa a rýb do doplnkovej výživy a ich pravidelná konzumácia. EFSA preto dospel k záveru, že nemožno stanoviť jedinečnú úlohu nápojov na výživu malých detí, a preto nemôžu byť považované za nevyhnutné na uspokojenie výživových potrieb malých detí v porovnaní s inými potravinami, ktoré možno zahrnúť do ich bežnej stravy.

Vo svojom stanovisku z 26. júna 2014²⁹ EFSA uviedol, že nápoje na výživu malých detí konzumované počas prvého roka života sa môžu naďalej používať pre malé deti, a preto nepovažoval za potrebné navrhnúť špecifické kritériá zloženia nápojov zvýšila na výživu malých detí.

6. ZHRNUTIE OTÁZOK TÝKAJÚCICH SA NÁPOJOV NA VÝŽIVU MALÝCH DETÍ

Podľa opisu v predchádzajúcich odsekoch sú nápoje na výživu malých detí v EÚ rozšírené. Trh EÚ s týmito výrobkami rastie a ich voľný obeh na vnútornom trhu bol doteraz efektívny. Výrobcovia v EÚ majú vedúce postavenie vo svete a v tejto súvislosti je potrebné poznamenať, že Codex Alimentarius v súčasnosti vykonáva

²⁵ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1924/2006 z 20. decembra 2006 o výživových a zdravotných tvrdeniach o potravinách (Ú. v. EÚ L 404, 30.12.2006, s. 9).

²⁶ Nutričné zloženie, ktoré vypracuje Komisia, nie je ešte stanovené, a preto táto podmienka nie je v súčasnosti uplatniteľná.

²⁷ Arrêté du 30 mars 1978 fixant les dispositions relatives aux Aliments lactés diététiques, JO 24 – 05 – 1978, KN 4070 – 4075.

²⁸ EFSA (2013).

²⁹ EFSA (2014).

revíziu normy STAN 156-1987³⁰, ktorá bude zahŕňať aj revidované pravidlá týkajúce sa nápojov na výživu malých detí.

Z nutričného hľadiska nie sú nápoje na výživu malých detí potrebné, ale sú jedným z prostriedkov, ktoré môžu zvýšiť príjem určitých živín, pri ktorých hrozí nedostatok pre niektoré malé deti v EÚ. V EÚ nebol nahlásený žiadny problém, pokiaľ ide o bezpečnosť nápojov na výživu malých detí, a obsah rôznych zložiek týchto výrobkov je vo všeobecnosti v rozpätí povolených koncentrácií v následnej dojčenskej výžive. Niektoré nápoje na výživu malých detí však môžu obsahovať látky (napr. cukor, príchute) v množstvách, ktoré nie sú vo všeobecnosti odporúčané pre malé deti (z hľadiska úlohy konzumácie cukrov pri vzniku obezity alebo vplyvu cukrov alebo príchutí pri rozvoji chuti malých detí). Iné môžu mať nedostatočný obsah živín, ktoré EFSA označil za také, pri ktorých hrozí nedostatočný príjem u malých detí, alebo sú v nich obsiahnuté živiny, pri ktorých neexistuje žiadne takéto riziko.

Tieto problémy možno riešiť prostredníctvom regulačného rámca týkajúceho sa potravín v EÚ. Napríklad na týchto výrobkoch sa musia uvádzať výživové údaje v súlade s podmienkami stanovenými v nariadení (EÚ) č. 1169/2011. Okrem toho na výrobku môžu byť uvedené tvrdenia len v súlade s pravidlami uvedenými v nariadení (ES) č. 1924/2006. V tomto prípade sa v článku 10 ods. 3 nariadenia (ES) č. 1924/2006 stanovuje, že všeobecné vyhlásenia týkajúce sa nešpecifického prínosu výrobku (tieto by mohli zahŕňať vyhlásenia o vhodnosti výrobku pre malé deti) sa môžu použiť len ak sa spolu s ním uvedie aj osobitne povolené tvrdenie (napr. „*vápnik a vitamín D sú potrebné pre normálny rast a vývoj kostí u detí*“). Okrem toho článok 4 nariadenia (ES) č. 1924/2006 by sa mohol použiť na stanovenie podmienok týkajúcich sa nutričného zloženia, ktoré by sa mali pri nápojoch na výživu malých detí rešpektovať, aby mohli byť na nich uvedené tvrdenia (čím sa zabezpečí primerané zloženie nápojov, na ktorých sú tieto tvrdenia uvedené). Článok 4 nariadenia (ES) č. 1924/2006 však zatiaľ nebol uplatnený.

Marketing nápojov na výživu malých detí možno v určitých prípadoch považovať za zavádzajúci, pretože vzbudzuje neodôvodnené pochybnosti o výživovej primeranosti bežných potravín (napr. „*obsahuje 40-krát viac železa, ako kravské mlieko*“ pričom kravské mlieko nemá obsahovať železo). Z právneho hľadiska to však predstavuje nesprávne uplatňovanie príslušných ustanovení právnych predpisov EÚ [napr. článku 3 nariadenia (ES) č. 1924/2006, ktorým sa zakazujú tvrdenia, ktoré vedú k pochybnostiam o výživovej primeranosti iných potravín].

Od 20. júla 2016 budú všetky nápoje na výživu malých detí na trhu EÚ klasifikované rovnakým spôsobom (bežné potraviny obohatené o určité živiny) a budú sa musieť pri nich dodržiavať príslušné existujúce horizontálne pravidlá potravinového práva EÚ.

Hoci sa neočakáva žiadna zmena v tých členských štátoch, ktoré už teraz klasifikujú nápoje na výživu malých detí ako potraviny na bežnú konzumáciu, určitý vývoj v ostatných 17 členských štátoch už možno predpokladať na základe informácií dostupných v tomto štádiu.

Napríklad zrušením smernice 2009/39/ES by sa mal otvoriť prístup na trh, a to prostredníctvom odstránenia „osobitného postavenia“ dietetických potravín a zrušením všeobecných požiadaviek na zloženie a existujúceho oznamovacieho

30

Codex Alimentarius, norma Codex-u pre následnú dojčenskú výživu – Codex Stan 156-1987.

postupu uplatniteľného na dietetické potraviny. Mohlo by to teoreticky zvýšiť hospodársku súťaž a ponuku výrobkov a pozitívne ovplyvniť ceny. Kým zvýšená hospodárska súťaž by mohla znamenať, že návratnosť investícií výrobcov nápojov na výživu malých detí bude ťažšie dosiahnuteľná, otvorenie trhu by pomohlo zvýšiť konkurencieschopnosť vo všeobecnom potravinovom sektore a znížila by sa deformácia trhov. Zvýšila by sa právna istota (všetky výrobky by boli klasifikované rovnako v celej EÚ), zjednodušil by sa právny rámec a znížila by sa administratívna záťaž pre podniky (napr. zrušenie postupu oznamovania dietetických potravín za predpokladu, že členské štáty nevyžadujú oznamovanie obohatených potravín).

Pravdepodobne vzniknú náklady na zmenu zloženia a opätovné označovanie [napr. súlad výrobkov v súčasnosti klasifikovaných ako dietetické potraviny s požiadavkami týkajúcimi sa vitamínov a minerálnych látok uvedenými v nariadení (ES) č. 1925/2006, úpravy etikiet týchto výrobkov s cieľom odstrániť odkazy na „dietetické potraviny“ alebo dodržať pravidlá týkajúce sa výživových údajov uvedené v nariadení (EÚ) č. 1169/2011 o poskytovaní informácií o potravinách spotrebiteľom od 13. decembra 2016].

Na jednej strane by sa dalo tvrdiť, že so zrušením smernice 2009/39/ES a jej všeobecnej požiadavky, podľa ktorej podstata alebo zloženie týchto výrobkov *„musia byť také, aby výrobky boli vhodné na osobitný výživový účel“*, by dnešní výrobcovia predávajúci nápoje na výživu malých detí ako dietetické potraviny mali väčšiu pružnosť pri rozhodovaní o zložení svojich výrobkov, čo by mohlo viesť k nevyhovujúcemu zloženiu týchto potravín.

Vývoj na trhu po roku 2016 v tomto štádiu nemožno úplne predvídať, a tento opis preto nemôže v plnej miere zohľadniť všetky potenciálne relevantné faktory. Jedným takýmto veľkým prvkom neistoty, ktorý by mohol výrazne ovplyvniť budúci vývoj, sú reakcie členských štátov po tom, ako sa smernica 2009/39/ES zruší. V každom prípade všetky návrhy vnútroštátnych predpisov Komisia posúdi s cieľom overiť súlad s právnymi predpismi EÚ.

7. SÚHRN POZÍCIÍ ČLENSKÝCH ŠTÁTOV A ZAJINTERESOVANÝCH STRÁN

Počas konzultácií o potrebe konkrétnych opatrení na úrovni EÚ týkajúcich sa nápojov na výživu malých detí väčšina expertov z členských štátov vyjadrila podporu novým opatreniam. Ďalší experti z členských štátov vyjadrili opačný názor, a to, že konkrétne opatrenia v súvislosti s nápojmi na výživu malých detí nie sú potrebné, pričom vyjadrili najmä obavy, že dodatočné opatrenia by bezdôvodne posilnili status týchto výrobkov a v konečnom dôsledku zavádzali spotrebiteľov. Tieto vnútroštátne orgány tiež zdôraznili, že na základe horizontálnych pravidiel potravinového práva EÚ sa môžu tieto výrobky účinne regulovať (ako sa to už robí v desiatich členských štátoch).

Dodatočné opatrenia podporila väčšina zainteresovaných strán (z odvetvia aj mimo neho).

8. ZÁVER

V súlade s článkom 12 nariadenia o POS sa táto správa zameriava na to, či sú potrebné osobitné ustanovenia o mliečnych nápojoch a podobných výrobkoch

určených pre malé deti (t. j. nápojoch na výživu malých detí), pokiaľ ide o požiadavky na zloženie a označovanie.

Možno konštatovať:

- Európsky úrad pre bezpečnosť potravín (EFSA) poskytol vedecké odporúčanie v súvislosti s nápojmi pre malé deti v roku 2013, podľa ktorého sú tieto výrobky jedným z prostriedkov na zvýšenie príjmu určitých živín, pri ktorých hrozí nedostatok pre niektoré malé deti v EÚ. Podľa EFSA tieto výrobky však nemajú „žiadnu jedinečnú úlohu“ a „*nemožno ich považovať za nutné na uspokojenie výživových potrieb malých detí*“ v porovnaní s inými potravinami, ktoré možno zahrnúť do ich bežnej stravy.
- Zloženie nápojov pre malé deti je rôzne. Obsah rôznych živín v týchto výrobkoch je vo všeobecnosti v rozpätí povolených koncentrácií v následnej dojčenskej výžive. V súvislosti s týmito výrobkami nebol nahlásený žiadny problém, pokiaľ ide o ich bezpečnosť.
- Správne a úplné uplatňovanie všeobecného rámca pre potravinové právo EÚ je dostatočné na to, aby sa primerane regulovalo zloženie nápojov na výživu malých detí (napr. prídavné látky v potravinách, pridávanie vitamínov a minerálnych látok alebo používanie nových látok) a oznamovanie vlastností výrobkov (napr. informácie o potravinách a výživové a zdravotné tvrdenia).
- V tých členských štátoch, ktoré v súčasnosti klasifikujú nápoje na výživu malých detí ako dietetické potraviny, sa situácia po 20. júli 2016 zmení v dôsledku zrušenia smernice 2009/39/ES a jej všeobecnej požiadavky, podľa ktorej podstata alebo zloženie výrobkov „*musia byť také, aby výrobky boli vhodné na osobitný výživový účel*“. Ďalší vývoj po roku 2016 v tejto fáze nie je možné predvídať vzhľadom na to, že neexistujú konkrétne informácie o tom, ako sa prevádzkovatelia alebo spotrebitelia prispôbia novému právnemu rámcu, alebo o tom, ako budú členské štáty reagovať na vnútroštátnej úrovni na znemožnenie ďalšieho používania uvedeného ustanovenia smernice 2009/39/ES. V každom prípade všetky návrhy vnútroštátnych predpisov Komisia posúdi s cieľom overiť súlad s právnymi predpismi EÚ.